

νάμεθα νά τοποθετήσωμεν ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν κατεῖχεν ἐπὶ τοῦ κυλίνδρου τοῦ ἐντυποῦντος τὸν λόγον ὄργανου.

Ὁ φωνογράφος ὁ δεχόμενος ἢ ὁ ἀναπαράγων τὸν λόγον κινεῖται δι' ἠλεκτρικοῦ κινητηρίου καὶ αἱ δονήσεις τοῦ διαφράγματος, ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀκίδος τῆς πιπτούσης καὶ ἐγειρομένης, καθόσον διέρχεται ὑπεράνω ἐξογκώματος ἢ κοιλώματος τοῦ κηρίνου κυλίνδρου, ἀναπαράγουσιν ἀκριβῶς τοὺς ἤχους οἵτινες προσέπεσον ἐπὶ τοῦ φωνογράφου τοῦ δοχέως τοῦ λόγου.¹⁾ Ὁ τελειοποιηθεὶς φωνογράφος τοῦ "Ἐδισον, ἀναπαράγει ἀκριβῶς οὐ μόνον τοὺς ἤχους, οἵτινες ἐκίνησαν τὴν ἀκίδα, ἀλλὰ καὶ τοὺς τόνους τῆς φωνῆς ὡσαύτως, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς μεμβράνης Ποῖον ἔσται τὸ μέλλον τοῦ ἐργαλείου αὐτοῦ τοῦ τοσοῦτον περιέργου; Δὲν τὸ γνωρίζομεν ἀκόμη· ἀλλὰ καίπερ μὴ προβαίνοντες τόσον ὅσον τινὲς ἐκ τῶν συναδέλφων, οἵτινες βλέπουσιν ἤδη τὰ ταχυδρομεῖα πλήρη φωνογραφημάτων στελλομένων, νομίζομεν ὅτι ἡ πρώτη ὠφέλιμος αὐτοῦ χρῆσις ἔσται ἢ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν στενογράφων.

Φαίνεται ὡσαύτως προσωρισμένοι εἰς ἰδίαν ὅλως χρῆσιν, εἰς τὸ νά ἀναπαράγῃ λόγον ἐκφωνηθέντα καὶ στελλόμενον φωνογραφικῶς. Ὑποθέσωμεν ὅτι ῥήτωρ ἄγγλος ἢ ἀμερικανός, στέλλει τὸ ἀκριβὲς κείμενον τοῦ λόγου του δι' ἐκτυπώσεως φωνογράφου ἐπὶ κυλίνδρου. Ὁ κύλινδρος οὗτος τεθεὶς ἐπὶ τοῦ ἀναπαράγου φωνογράφου καὶ κινούμενος ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρικοῦ κινητηρίου θὰ ἐπαναλάβῃ τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἀνθρώπος τῆς ἀκούων δύναται νά συνθέσῃ ἀμέσως διὰ τυπογραφικῶν χαρακτῆρων.

Τοιοῦτος ὁ φωνογράφος, δι' οὐ δύναμεθα οὐ μόνον νά ὁμιλῶμεν ἐξ ἀποστάσεως, ὡς διὰ τοῦ τηλεφώνου, ἀλλὰ καὶ νά διατηρῶμεν ἀποτετυπωμένον τὸν λόγον, καὶ νά ἀκούωμεν ἐν Εὐρώπῃ τὸν λόγον ῥήτορος τῆς Νέας Ὑόρκης μὲ τὸν τόνον καὶ τὰς κάμφεις τῆς φωνῆς του.

Δικαίως ἐρρέθη ὅτι τὸ ὄργανον τοῦ "Ἐδισον θὰ διατηρῆ ἐν τῷ μέλλοντι τὴν φωνὴν τῶν ἀποθανόντων, καὶ βεβαίως θὰ εἶναι τι θαυμάσιον νά ἀκούωμεν πολὺν χρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τὴν φωνὴν ἀνδρὸς ἐξόχου ἢ συγγενοῦς προσφιλοῦς. Θὰ διατηρῶμεν τότε τοὺς κηρίνους κυλίνδρους, ὡς διατηροῦμεν σήμερον τὰ αὐτόγραφα, καὶ βεβαίως θὰ γείνωσι βιβλιοθήκαι ἢ καὶ εἰδικὰ μουσεῖα διὰ τοιαύτας συλλογὰς.

(Μετὰφρασις)

ψ·

1) Ἡ ἐν σελίδι 155 εἰκὼν παριστᾷ τὸν "Ἐδισον ἀκρωμένον τοὺς διὰ τοῦ φωνογράφου ἀναπαράγομένους ἤχους.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚ ΒΟΜΒΑΗΣ

Μοῦ ἐκάματε τὴν τιμὴ νά μοῦ γυρέψετε «τίποτε ἀναφερόμενον εἰς τὸν ἐν Ἰνδία βίον». Ὅριστε μιὰ μικρὴ περιγραφὴ τῆς Βομβάης. Ἴσως ἔπρεπε νά σᾶς τὴν δώσω πρὸ πολλοῦ. Μὰ ἔλα δὰ ποῦ ἐμεῖς οἱ Ῥωμηοὶ θέλομε νά τὰ φτειάνομε ὅλα τοῦ πρώτου νεροῦ, μὴν τύχη καὶ δὲν τὰ παραλάβῃ ἡ ἀθανασία ἔς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς! Καὶ σὰν πάρουμε τὸ κονδύλι στὸ χέρι, πρέπει καὶ καλὰ νά γράψουμε μὲ ἓνα ὕφος δεσποτάδικον, μιὰ προσφώνησι ἔστους αἰῶνας ποῦ θάλλθουν, καὶ ὄχι ἓνα ἀπλό γράμμα ἔστους φίλους! Κ' ἔτσι μὲ τὸ νά μὴ μπορούσα νά γράψω σὲ τέτοια γλῶσσα, δὲν σᾶς ἔγραφα τίποτε! Τώρα ὅμως, ποῦ ἐκοπιάσετε ἔστὸ φτωχικό μου, πρέπει νά σᾶς εὐχαριστήσω μὲ τὸ βρεσκαμένο.

Γιὰ νά μπορέσω νά κάμω μιὰ σωστὴ περιγραφὴ πρέπει νά γυρίσω μερικὰ χρόνια πίσω, τότες ποῦ πρωτοεῖδα τὸν τόπο. — Ἡ πρώτη ἐντύπωσι εἶνε καὶ ἡ ζωηρότερη.

Λοιπὸν σὰν ἐπρωτοβγήκα ἔστην Βομβάη ἦταν Γενάρης ἐφτάμισυ ὧρες βράδυ, καὶ θαρροῦσα πῶς ἔβλεπα ὄνειρον. Κᾶτι δρόμοι τρεῖς φορές πλατύτεροι ἀπ' τὴν δὲδὸ Στακίου, στολισμένοι μὲ δένδρα ποῦ δὲν εἶδαν ποτές τοὺς φθινόπωρον, κα' ποῦ καὶ ποῦ θεόρκα γοθτικά χτίρια καταφωτισμένα, ποῦ ἔλεγεσ καὶ ἐκάννε πανηγύρι ἔδῳ πέρα. Ὅσο πήγαῖν τόσο παρᾶξενη ἦταν ἡ θέα· ἀπὸ τῆ μιὰ μεριά θάλασσα, ἔστὸ πλάγι σιδηροδρόμοι, ἔπειτα ὁ δρόμος ποῦ πήγαῖν, κα' ἀπὸ τὴν ἄλλη ἓνα μεγάλο περιβόλι μὲ ἀψηλοὺς τοίχους ποῦ δὲν ἔβλεπεσ παρά τὰ δένδρα, κ' ἔδῳ κ' ἐκεῖ καπνὸ καὶ φλόγες! Τί νά ἦταν ἔδῳ πέρα! Μὲ τὰ ἄλλα ἐγγλέζικὰ τοῦ Μουσουλμάνος ἀμαζᾶς μοῦ ἐξήγησε πῶς ἦταν τὸ Ἰνδικόν — νεκροταφεῖο νά τὸ ποῦμε δὲν ταιριάζει, ἄς τὸ ποῦμε νεκροκαυστεῖο, — ἴσα ἴσα κοντὰ ἔστὴ θάλασσα, γιὰ νά ρίχνουν τὴ στάχτη τῶν νεκρῶν μέσα. Περνώντας ἀπὸ πλεῖον κοντὰ μ' ἐχτύπησε καὶ μιὰ μυρωδιὰ «πριζόλας» ποῦ μ' ἔκαμε πολὺ κακό, πλειότερον ἀπ' ὅλες τὲς φουρτοῦνες τοῦ ταξειδιοῦ μου.

Σὰν ἐπέρασα αὐτὸ τὸ περιβόλι εὐρέθηκα ἀνάμεσα ἔς τὰ δένδρα ἐκεῖνα ποῦ βλέπομε ζωγραφισμένα καμμικὰ φορὰ, ἀψηλὰ καὶ λιγερά σὰν κοπέλες, καὶ τὰ πλατεῖα φύλλα τοὺς ἀπάνω ἀπάνω, ποῦ ἀνάμεσά τοὺς ἐλάμπανε τ' ἀστέρια σὰν διακάντια, μὲ τὴ μαλακὴ ἐκείνη λάμψι ποῦ μόνο ἔστὰ μεσημβρινὰ τοῦτα κλιμακτα ἔχει ὁ οὐρανός.

Νά μὴ τὰ πολυλογῶ ἔφθασα σίτιτι ἔς τὸ ἐνὸς Ἑγγλέζου φίλου ποῦ μὲ φιλοξενῆσε. Τὰ λένε (μπούγκα.λα ἔδῳ τὰ σίτιτικα τους. Μεγάλες πε-

ριοχές γεμάτες δένδρα και λουλούδια, και 'ετή μέση τὰ σπίτια με ένα πάτωμα, εύρύχωρες κάμαρες, και βεράνδες (έξώστες) όλotropύρα. 'Εγώ τώρα ήμουν όχι μόνο κουρασμένος, αλλά και 'δρωμένος μουσικίδη, έπειδή έκαμα τήν τρέλλα να ανέβω τρία σκαλοπάτια κομμάτι βιαστικά, πράμμα που δέν τὸ έξανάκαμα ύστερα. 'Αλλ' είχε μια καρέγλα στη βεράνδα που μου έδωσε κομμάτι ανάπαυσι, ας ήνε καλά ὁ φίλος μου που μου έδειξε πῶς να καθήσω. "Ήτανε βαθείά, χαμηλή καρέγλα με δυὸ μακρὰ σκέλια που έξείχανε ὀριζόντεια. Καθίζεις λοιπόν και ἀπλόνεις τὰ πόδια σου ἀπάνω στὰ σκέλια· αν ήνε παραπολλή ζέστη ἔρχεται και ένας μαῦρος ἀπὸ πίσω σου και σε ἀερίζει.

'Στὸ τραπέζι του ὁ φίλος μου έβγαλε τὰ ῥοσπίγια του 'σάν να πέφτανε έξω τὰ χιόνια· περιμένα κ'έγώ να φάγω ἰνδικὸ φαγεῖ, αλλά γλιγωρα έμαθα πῶς ὀλίγα εἶνε τὰ Ἰνδικὰ πράμματα που έπῆραν οἱ Ἑγγλέζοι ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς. Εὐρῆκες ἀνθρώπους να σου μιμηθοῦν ξένα! Να ήτανε Ῥωμηοί, ἴσως!

Μέσα 'εστὸ σπίτι δέν εἶδα τίποτε; καινούργιο ἢ παρᾶξενο, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀμέτρητους ὑπηρετές. Κάθε τι που χρειάζεσαι, και ένας ὑπηρετής! Μάγειρος, παραμάγειρος, ἀλογάς, ἀμυξάδες, σκυλάς, πλύστης, κανδηλανάφτης (δέν χορατεύω), σκουπιστής, ὡς και μία γυναίκα για να κουβαλή τές ἀκαθαρσίες 'ετήν πόρτα, και ἀπ' ἐκεῖ ἄλλος να τές ῥίχνει 'ετὴ θάλασσα! Σωστὸ ὑπουργεῖο. Τὸ ἄλλο παρᾶξενο που βρήκα 'ετὰ σπίτια μέσα (ἀλλά τοῦτο μόνον 'ετὰ μεγάλα σπίτια που εἶνε κομμάτι έξω ἀπὸ τὴν πόλι), ήταν τὰ—φείδια! "Εφριξα 'σάν τὸ ἀκουσα! "Ἡμπορεῖς να πατήσης 'ετα καλά καθούμενα μια κόβρα, και σε δυὸ ὥρες μέσα (τὸ εἶδα με τὰ μάτια μου)— addio! Στὴν ἐποχὴν μάλιστα τῶν βροχῶν που μπαίνει νερὸ 'ετὲς φωλιές τους, ἔρχονται μές' 'ετὰ σαλόνια τὸ βράδυ βράδυ να στεγνώσουν! Εἶνε ἀλήθεια πῶς οἱ Εὐρωπαϊοὶ πολὺ σπάνια παθαίνουν· οἱ δυστυχεῖς ἐπιτόπιοι ὅμως, που περιπατοῦν ξυπόλυτοι, φεύγουν πέντε δέκα τὸ χρόνο. Κ'έδῶ δέν εἶνε τίποτε· 'ετὸ έσωτερικὸ πεθαίνουν 15,000 τὸ χρόνο ἀπὸ δάγκαμα φειδιῶν, και ἡ Κυβέρνησις δίνει περίπου μια δραχμὴ τὸ κεφάλι για κάθε σκοτωμένο φεῖδι, ἀλλ' εἶνε τὸ ἴδιο 'σάν να γυρεύης να ἔξολοθρέψης τοὺς φύλλους 'ετὰ μέρη μας!

"Ας έβγουμε έξω τώρα λιγάκι.

Ἡ Βομβάη εἶνε νησί με σχῆμα γάτας στεκάμενης, αλλά με δυὸ ποδάκια! 'Απάνω στήν οὐρά της (Malabar Hill) εἶνε ἡ κατοικία τῶν ἀφεντάδων, στὸ πσινο πόδι της (Colaba) οἱ στρατώνες, και ἀνάμεσα ένας κόλπος που εἶνε μια χαρὰ να τὸν κυττάξης, μάλιστα 'σάν δέν εἶνε σύννεφα, δηλαδή ἀπὸ τὸ Σεπτέμβριο ὡς

τὸν Ἰούνιο! Ἡ καθαυτὸ πόλις εἶνε ἀπάνω στὸ μηρὶ τῆς γάτας· αλλά ἐκεῖ θα πάμε κατόπι. "Ας μεινουμε κομμάτι ἀκόμα 'πάνω 'ετὴν οὐρά, να ἔδουμε τὸν κόλπο· ας ἀνέβουμε λιγάκι, να βλέπουμε και τές δυὸ θάλασσες. Τί έκτασι, και τί μορφιά! Τὰ τροπικὰ ἐκεῖνα δένδρα, σκορπισμένα ἀπάνω 'ετὴ γάτα, τὰ μεγάλα χτίρια ἀντίκρου, κατὰ τὸ πσινο πόδι, ἡ ἡσυχὴ θάλασσα, τὰ βουνὰ τῆς ἠπείρου παραπέρα, πίσω ἀπ' τὸ νησί, σωστὸ ἀμφιθέατρο! Που ὅμως ἡ ζωὴ και ἡ γλύκα τῆς δικῆς μας χώρας! 'Εδῶ ἡ φύσις μισοκοιμάται, και 'σάν πλακῶση και ὁ ἥλιος, ναρκόνετσι ὅλως διόλου. Τὰ καῦμένα τὰ χορτάρια ἔχουν γεινή φρύγανα πρὸ πολλοῦ. Οἱ περιβολάριδες δέν προφθαινουν να ποτίζουν. 'Ἄσου ν' ἀνοῖξουν πάλι οἱ κατταρχάταις τοῦ οὐρανοῦ τὸν Ἰούνιο, και γεμίση ὁ κόσμος ζωὴ και πρασινάδα. Και τότες πάλι εἶνε τόση ὑγρασία, που καταντᾶ να φυτρῶνουν μανιτάρια 'ετὰ ποδήματά σου, αν δέν σκουπισθοῦν δυὸ τρέις μέρες. Ὁ κόσμος πνίγεται ἀπ' τὴ ζέστη, και οἱ κάτοικοι ἀνάβγουνε μαγκάλια για να στεγνώσουνε τὰ σινδονιά τους. 'Αλλ' ας έλθουμε 'ετὴν οὐρά πάλι. 'Εκεῖ λοιπόν που στέκεσαι και θαυμάζεις τὴν ὡμορφὴ ἐκεῖνη θέα, έξαφνα ένα κοπάδι μεγάλα ὄρνηα σηκόνονται 'σάν ένα σύννεφο ἀπὸ τὰ δένδρα ἐκεῖ κάτω, και στρεφογυρίζουν 'ετὸν ἀέρα πετώντας κατὰ τὴν περιοχὴ ἐκεῖνη πρὸς τ' ἀριστερὰ. Εἶδαν Παρσῆδικο λείφανο, που τὸ φέρνουν να τὸ βάλουν ἀπάνω σε μια σάρα κτισμένη μέσα σ' ένα ἀσκέπαστο πύργο, (τὸν Πύργο τῆς Σιωπῆς) για να τὸ φάνε τὰ ὄρνηα, και ύστερα να πάρουν τὰ κόκκαλά του και να τὰ ρίξουν μέσα 'εξένα πηγάδι 'ετὸ πλάγι.

Οἱ Παρσῆδες εἶνε Πυρολάτρη ἀπόγονοι τοῦ 'Αρταξέρξη, και καταστάλαξαν ἐκεῖ κάτω πολλά χρόνια τώρα. Καλοκαρμωμένοι ἀνθρωποι, ξυπνοὶ και πλούσιοι. Ζοῦν σχεδὸν 'σάν Εὐρωπαϊοὶ, και τὰ ἐνδύματά τους δέν διαφέρουν πολὺ ἀπὸ τὰ δικὰ μας τὰ στενά. Εἶνε ὅμως μικρὴ κοινοτήτης, και τούτη σχεδὸν ὅλη 'ετὴ Βομβάη μέσα. Ἡ Παρσῆδισις εἶνε και αὐτὲς νόστιμες, και μερικὲς μαλιστα πολὺ ὡμορφες. Μορφιά ὅμως χωρὶς καμμιά ζωηρότητα. Εἶνε κι' αὐτὲς 'σάν τὴ φύσι τριγύρω τους. 'Ενδύνονται κομμάτι 'σάν Τούρκισσες, αλλά πλεῖο χαριτωμένα, και δέν σκεπάζουν τὸ πρόσωπό τους.

'Ἰνδὲς πλούσιες δέν βλέπεις έδῶ, για τι τοῦτες κρύβονται 'σάν τῆς Τούρκισσες. Ἡ φτωχὲς ὅμως φαίνονται 'ετὸν δρόμο, και δουλεύουν 'σάν ἀνδρες, και καλλίτερα. Χρῶμα, καθὼς ὅλοι οἱ Ἰνδοί, ἀπὸ τὸ βαθὺ λαδί ὡς τὸ μαῦρο, λιγερές, σβέλτες, με στήθια ἴσια και γεμάτα, και ένα μακρὺ κομμάτι κόκκινο πανὶ ἀπάνω τους που τὸ έχουν βαλμένο με ένα τέτοιον τρόπο που θαρεῖς πῶς βλέπεις με τὴν ἀλήθεια έλληνικὰ ἀ-

γάλατα βαμμένα με μαῦρο και κόκκινο! Πῶς τὸ βάζουν αὐτὸ τὸ κουρέλλι, μιὰ γύρω στὴ μέση, μιὰ κάτω και κατόπι 'στὸ κεφάλι και 'στὸν ὦμο, — αὐτὲς τὸ ξέρουν. Ἐλησμόνησα τὸ γελέκι τους, ποῦ τοὺς σκεπάζει μόνο τὰ μισὰ πλευρά, και κάμνει τὰ σκληρὰ στήθια τους ἀκόμη πλειὸ στρογγυλά. Τί τὰ θέτε αν ἡ Εὐρωπαικὲς ἐνδύνουνταν ἐτζι, θὰ εἴχαμε Πραξιτέλιδες παλι!

Οἱ ἄνδρες τους (και τώρα ἄς πάμε 'στὴν καθ' αὐτὸ Ἰνδικὴ πόλι), εἶνε και αὐτοὶ ντυμένοι ταιριαστά με τὲς γυναῖκες· ἀλλὰ πρέπει νὰ 'πῶ πῶς τοῦτοι δὲν ἔχουν τὴ χάρι τῶν προγόνων μας, αν και μοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσι τὰ ῥωμέηκα χαρακτηριστικά τους.

Ἡ ζωὴ τους εἶνε ἀπλότατη. Τρῶνε ῥίζι και 'πωρικά, και δὲν πίνουν παρά νερὸ και γάλα. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶνε γραμματισμένοι, και ἀπ' τὸ πανεπιστήμιο μάλιστα· ἀλλὰ οἱ πλειότεροι ξύλα ἀπελέκητα Κατοικοῦν 'σάν τὲς σαρδέλες παστωμένοι. Και εἶνε θάμμα πῶς δὲν ἐρχεται συχνότερα ἢ χολέρα νὰ τοὺς ξεπαστρεῖ· γιατί στὴν καθαριότητα δὲν θὰ πάρουν ποτέ τὸ βραβεῖο. Ἐχουν σὲ κάθε γειτονιὰ και ἀπὸ ἓνα ἐκτεταμένο χαβοῦζι· ἐκεῖ μέσα πλένουνται κάθε πρωτ' 'σάν τοὺς εὐλογᾷ ὁ Βραχμᾶνος παπᾶς τους, πλένουν τὰ ῥοῦχὰ τους, και πίνουν κιόλας! Οἱ παπάδες τους ἔχουν μεγάλο χάλι Ὀλιγώτερη ἀξιοπρέπεια δὲν εἶδα! Ἀλλὰ ποῦ τόπος νὰ σᾶς τὰ λέγω! Και ποῦ τόπος και καιρὸς νὰ σᾶς ἐξηγῶ και τὲς ἀμέτρητες φυλές τους, (casts). Κάθε ἐπάγγελμα και φυλὴ ἡ τέσσερες μεγάλες φυλές εἶνε τῶν ἱερωμένων, τῶν στρατιωτῶν, τῶν πρᾶγματευτᾶδων, και τῶν κοινῶν δουλευτᾶδων. Ἡ μιὰ φυλὴ δὲν ἀνακατεῦεται ποτέ με τὴν ἄλλη.

Οἱ δρόμοι κακορίζικοι. Τὰ σπίτια και τὰ παζάρια χειρότερα και ἀπὸ τὰ τούρικα. Παράκατω ὅμως, πρὸς τὸ πόδι τῆς γάτας, εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸ μέρος ποῦ ἐπέρασα 'σάν πρωτόφθασα, εἶνε ἄλλο πράμμα. Οὔτε 'στὴν Ἀγγλία δὲν βλέπεις τέτοιες πόλεις. Δὲν λέγω τίποτε για τὴν ἐμπορικὴ κίνησι ποῦ κάνει τὴ Βομβάη δευτέρα Καλλούττα, γιατί φοβοῦμαι πῶς μισοθαρεθήκατε.

Πρέπει ὅμως νὰ 'πῶ δυὸ λόγια ἀκόμα για τὸν χαρακτήρα και τὰ ἔθιμα τῶν ἀνθρώπων ἐδῶ. Καθὼς εἶπα, εἶνε ἀπλότατοι 'στὴ ζωὴ τους. Μόνο 'σάν πανδρεύουν κανένα γιου τοὺς ἀνοίγουν τὲς πόρτες τους και ἀνάβγουν χιλιάδες λαμπάδες. Τὸ πλοῦτος καθενὸς λογαριάζεται κατὰ τὲς λαμπάδες τοῦ γιου του.

Ἡ θρησκεία τους εἶνε μιὰ ἀπέραντη εἰδωλολατρεία. Ἐγὼ νὰ σᾶς πῶ ἀμφιβάλλω αν ξέρουν κι' αὐτοὶ τί θεὸ λατρεύουν. Οἱ μεγαλύτεροι θεοὶ τους εἶνε, καθὼς θὰ ξέρετε ὁ Βράμας (Δημιουργ-

γός), ὁ Βισνοῦ (Συντηρητής), και ὁ Σίβας (Ἐξολοθρευτής), και ἔχουν και οἱ τρεῖς ἀπὸ μιὰ θεὰ νὰ τοὺς βυθῆ 'στὴ δουλειὰ τους: τὴν Σαρᾶσουατή, τὴν Λαζμῆ, και τὴν Παρβατῆ. Ἀφίνω τοὺς ἀμέτρητους θεοὺς και θεᾶς τοῦ νεροῦ, τοῦ ἀνέμου, τῆς φωτιᾶς, τοῦ πολέμου κτλ κτλ.

Καθὼς 'ς ὅλη τὴν Ἰνδια, ἔτσι κ' ἐδῶ βλέπεις πολλοὺς Μουσουλμάνους. Ἡ ζωὴ τους και ὁ χαρακτήρας τους εἶνε ἀπάνω-κάτω τὰ ἴδια 'σάν τῶν Ἰνδῶν, ἴσως κομμάτι πλειὸ δραστήριοι.

Πολλὲς φορές ἐσκέφθηκα αν οἱ Ἰνδοὶ εἶνε εὐχарιστημένοι με τοὺς Ἐγγλέζους, ἢ ὄχι· και δὲν μπορῶ ἀκόμα νὰ 'πῶ· γιατί 'στὴν πονηριά μας περνοῦν κ' ἐμᾶς. Εἶνε μέλι και γάλα μαζί τους, μὰ ποῦ και ποῦ βλέπει κανεὶς παράξενα σημάδια τῆς καρδιάς τους, και δὲν τοὺς πολυμυστεύομαι. Τὸ λάθος τῶν Ἐγγλέζων εἶνε ποῦ τους μεταχειρίζονται με τὸ συνειθισμένο τους ἀγέρωχο, ἀλλὰ και οἱ Ἰνδοὶ παλι φέρνονται 'σάν νὰ μὴ τοὺς ἀξίζη καλλίτερη τύχη.

Ἄν ἔχετε ὄρεξι νὰ μάθετε για τὴ φιλολογία τους, τὴν ποίησί τους, τὴ θρησκεία, τὲς φυλές, κτλ. κτλ. δὲν θὰ βρῆτε καλλίτερο βιβλίο ἀπὸ τὴν Ἱστορία τῶν Ἰνδῶν τοῦ Elphinstone.

Ἀκόμα δυὸ λόγια και 'τέλειωσα. Τὸ κλίμα εἶνε ἄθλιο. Ὅταν φθάσης 'στὴ Βομβάη ἰδρόνεις, και δὲν ξιδρόνεις παρά 'σάν φύγης· ἢ χειρότερες ἀρρώστιες εἶνε τὸ σικότι, ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς και ἡ χολέρα. Πολλοὺς Εὐρωπαίους θερίζει και «ἡ ἀποπληξία τῆς ζέστης», ἀλλ' ἡ ζέστη τούτη εἶνε δυὸ λογίων: ἀπ' ἔξω (τοῦ ἡλίου), και ἀπὸ μέσα (τοῦ οὔσιου).

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΜΙΩΤΗΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Πρὸς φίλην.

Ἐὰν ἡ ἀγάπη σου δὲν φθάνει μέχρι τοῦ νὰ συγχωρῆ τὰς ἐλλείψεις μου, εἰς τί μοῦ χρησιμεύει ἡ φιλία σου; Ἐὰν ἡμῖν τέλειος, δὲν εἶχα ἀνάγκην τῆς ἀγάπης και τῆς ἐκτιμῆσεώς σου. Ἡ πρώτη τυχοῦσα ἡδύνατο νὰ σὲ ἀναπληρώσῃ. Ἡ μὴπως φρονεῖς ὅτι εἶσαι τέλεια σύ; και πιστεύεις ὅτι εἶμαι φίλος σου, διότι δὲν ἔχεις παρά μόνον προτερήματα, κανὲν δὲ ἐλάττωμα; Δὲν ἀγαπῶ ἄνθρωπον ὅστις δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπιεικείας τινός, ἀγαθότητος, συμπαθείας. Σὲ ἀγαπῶ διότι πολὺ λάχι ἐδοκίμασα ἐπὶ σοῦ τὴν ἀγαθὴν μου καρδίαν, τὴν εὐμένειάν μου, αὐτὴν τὴν γενναιοφροσύνην μου. Ἐμὲ αὐτὸν ἀγαπῶ ἐν σοί. Αὐτὸς εἶνε ὁ ἀληθὴς ἔρωσ, ἡ ἀληθὴς φιλία. Συγχωροῦσα τὰς ἐλλείψεις μου, ἀνυψῶνεις σεαυτὴν, ἀκονίζεις τὴν ἰσχὴν σου ἐπάνω εἰς τὴν ἀδυναμίαν μου, κτυπᾷς με τὸν χάλυθα τὸν χάλυκα, οἱ δὲ ἐκπεμπόμενοι σπινθηρὲς φωτίζουσι τὴν ὠραιότητα τῆς ψυχῆς σου.

Alexandre Weil.